

CENTRUM MEDYCZNE
KSZTAŁCENIA
PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji w dziedzinie

CHIRURGII STOMATOLOGICZNEJ

dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie chirurgii stomatologicznej lub dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie chirurgii szczękowej, chirurgii szczękowo-twarzowej, ortodoncji, periodontologii, protetyki stomatologicznej, stomatologii zachowawczej, stomatologii zachowawczej z endodoncją lub stomatologii dziecięcej, epidemiologii, zdrowia publicznego

(obowiązuje lekarzy dentystów, którzy rozpoczęli szkolenie specjalizacyjne w wyniku postępowania kwalifikacyjnego - wiosna 2024 r.)

Zatwierdzam
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Marek Kos
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

Warszawa 2024

Program specjalizacji opracował zespół ekspertów w składzie:

1. Prof. dr hab. n. med. Mansur Rahnama – konsultant krajowy w dziedzinie chirurgii stomatologicznej;
2. Prof. dr hab. n. med. Tomasz Kaczmarzyk – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Dr n. med. Grzegorz Hajduk – przedstawiciel konsultanta krajowego;
4. Dr n. med. Michał Łobacz - przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo -Twarzowej;
5. Prof. dr hab. Mariusz Szuta - przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej;
6. Prof. dr hab. n. med. Grzegorz Trybek – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej;
7. Dr n. med. i n. o zdr. Katarzyna Wieczorek – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego;
8. Dr n. med. Krzysztof Wróbel – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej odbywający szkolenie specjalizacyjne.

I. CELE SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Cele ogólne

Celem szkolenia specjalizacyjnego jest uzyskanie przez lekarza dentystę wiedzy i umiejętności praktycznych umożliwiających samodzielne rozpoznawanie chorób, leczenie specjalistyczne i realizowanie zadań rehabilitacyjnych według standardów obowiązujących we współczesnej chirurgii stomatologicznej.

Oczekuje się, że w dążeniu do tego celu lekarz dentysta w trakcie szkolenia specjalizacyjnego opanuje zakres wymaganej wiedzy nakreślonej niniejszym programem, nabędzie biegłości w wykonywaniu zabiegów chirurgicznych i stosowaniu procedur stomatologicznych oraz zdobędzie umiejętności posługiwania się współczesną metodologią.

2. Uzyskane kompetencje zawodowe

Celem szkolenia specjalizacyjnego jest uzyskanie szczególnych kwalifikacji w dziedzinie chirurgii stomatologicznej umożliwiających zgodnie ze współczesną wiedzą medyczną:

- 1) rozpoznawanie oraz leczenie chirurgiczne i farmakologiczne chorób zębów, wyrostka zębodołowego, tkanek miękkich jamy ustnej, kości części twarzowej czaszki, stawów skroniowo-żuchwowych, chorób ślinianek i nerwów czaszkowych;
- 2) wykrywanie, rozpoznawanie i leczenie zmian potencjalnie złośliwych, nowotworów niezłośliwych i złośliwych;
- 3) diagnozowanie i leczenie następstw urazów zębów i kości części twarzowej czaszki;
- 4) udzielanie pierwszej pomocy w stanach zagrażających życiu;
- 5) posługiwanie się metodami diagnostycznymi stosowanymi w radiologii i diagnostyce obrazowej;
- 6) nadzorowanie i prowadzenie rehabilitacji chorych;
- 7) orzekanie o potrzebie rehabilitacji leczniczej, czasowej niezdolności do pracy, uszczerbku na zdrowiu, wydawanie orzeczeń lekarskich o stanie zdrowia pacjentom ubiegającym się o przyznanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego w razie choroby i jej następstw;
- 8) przygotowywanie opinii, orzeczeń i wniosków dotyczących leczonych chorych;
- 9) udzielanie konsultacji lekarskich w dziedzinie chirurgii stomatologicznej dla potrzeb innych specjalności;
- 10) promowanie zdrowia i propagowanie działań profilaktycznych;
- 11) wykonywanie specjalistycznej praktyki lekarskiej lub udzielanie świadczeń zdrowotnych w ramach indywidualnej lub grupowej praktyki lekarskiej w dziedzinie chirurgii stomatologicznej;
- 12) kierowanie kliniką, poradnią chirurgii stomatologicznej;
- 13) kierowanie specjalizacją w zakresie chirurgii stomatologicznej;
- 14) doskonalenie zawodowe innych pracowników medycznych;
- 15) kierowanie badaniami medycznymi w dziedzinie chirurgii stomatologicznej.

3. Uzyskane kompetencje społeczne

Lekarz dentysta w czasie szkolenia specjalizacyjnego kształtuje i rozwija postawę etyczną oraz doskonali kompetencje społeczne, a w szczególności:

- 1) kierowanie się w swoich działaniach nadrzędną zasadą dobra chorego;
- 2) respektowanie społecznie akceptowanego systemu wartości oraz zasad deontologicznych;

- 3) umiejętność podejmowania decyzji oraz gotowość wzięcia odpowiedzialności za postępowanie swoje i powierzonego sobie zespołu;
- 4) umiejętność właściwej organizacji pracy własnej i harmonijnej współpracy w zespole;
- 5) umiejętność nawiązywania relacji z pacjentem oraz rodziną i opiekunem pacjenta, z poszanowaniem godności osobistej oraz zróżnicowania kulturowego, etnicznego i społecznego;
- 6) znajomość psychologicznych uwarunkowań relacji lekarz — pacjent;
- 7) umiejętność przekazywania informacji o stanie zdrowia, rokowaniach i postępowaniu diagnostyczno-terapeutycznym.

II. WYMAGANA WIEDZA

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii stomatologicznej wykaże się przedstawioną poniżej wiedzą:

- 1) metody resuscytacji krążeniowo-oddechowej;
- 2) postępowanie w ostrej niewydolności krążeniowo-oddechowej ze szczególnym uwzględnieniem wstrząsu;
- 3) postępowanie w ostrej niedrożności górnych dróg oddechowych i krwawieniach z dróg oddechowych;
- 4) wskazania i sposoby wykonania tracheotomii;
- 5) sposoby rozpoznawania i postępowania w uszkodzeniach pourazowych narządu wzroku;
- 6) metody rozpoznawania ostrych chorób nosa, gardła i krtani;
- 7) zasady przygotowania chorego do leczenia chirurgicznego oraz opieki pooperacyjnej;
- 8) nowoczesna diagnostyka urazów części mózgowej i części twarzowej czaszki;
- 9) wskazania do leczenia zachowawczo-ortopedycznego, chirurgiczno-ortopedycznego i chirurgicznego złamań kości części twarzowej czaszki, w tym z wykorzystaniem osteosyntezy płytkowej;
- 10) uzupełnianie ubytków kości za pomocą przeszczepów lub wszczepów;
- 11) zasady rozpoznawania i leczenia zmian potencjalnie złośliwych jamy ustnej;
- 12) procedury rozpoznawania nowotworów jamy ustnej, szczęk i twarzy;

- 13) diagnostyka RTG, TK, RM, USG, PET, tomografii wolumetrycznej;
- 14) leczenie niezłośliwych nowotworów, w tym zębopochodnych oraz guzów nowotworopodobnych części twarzowej czaszki;
- 15) zasady rozpoznawania i leczenia stanów przednowotworowych jamy ustnej;
- 16) zespołowe leczenie nowotworów złośliwych jamy ustnej oraz części twarzowej czaszki;
- 17) sposoby rozpoznawania i planowania leczenia chirurgicznego wrodzonych i nabytych wad twarzowo-szczękowo-zgryzowych (leczenie wielospecjalistyczne – współpraca z ortodontą);
- 18) zasady rozpoznawania i leczenia chorób stawów skroniowo-żuchwowych;
- 19) sposoby rekonstrukcji i rehabilitacji po rozległych zabiegach ablacyjnych w jamie ustnej oraz części twarzowej czaszki;
- 20) etiopatogeneza, rozpoznawanie oraz metody chirurgicznego leczenia torbieli tkanek miękkich i kości, torbieli i przetok wrodzonych części twarzowej czaszki oraz szyi, w tym z wykorzystaniem metod inżynierii tkankowej;
- 21) metody stosowane w implantologii i sterowanej regeneracji kości i tkanek miękkich okolicy wyrostka zębodołowego szczęk;
- 22) zasady rozpoznawania i leczenia chorób gruczołów ślinowych;
- 23) zasady rozpoznawania i leczenia nieswoistych oraz swoistych stanów zapalnych tkanek miękkich i kości szczęk, w tym zapaleń zębopochodnych i niezębopochodnych;
- 24) farmakoterapia i antybiotykoterapia z uwzględnieniem farmakoekonomiki;
- 25) zastosowanie laserów w chirurgii stomatologicznej;
- 26) zastosowanie krioterapii w chirurgii stomatologicznej;
- 27) zastosowanie piezochirurgii w chirurgii stomatologicznej;
- 28) rozpoznawanie i leczenie chorób wybranych nerwów czaszkowych;
- 29) zasady profilaktyki oraz zwalczania zakażeń szpitalnych i racjonalna antybiotykoterapia.

III. WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii stomatologicznej wykaże się umiejętnością:

- 1) postępowania w nagłym zatrzymaniu krążenia;

- 2) postępowania w ostrej niedrożności górnych dróg oddechowych;
- 3) postępowania we wstrząsie;
- 4) postępowania w ostrych pourazowych krwawieniach z górnych dróg oddechowych i jamy ustnej;
- 5) wykonania znieczuleń miejscowych (wewnątrz- i zewnątrzustnie);
- 6) rozpoznawania i leczenia powikłań związanych ze znieczuleniami;
- 7) leczenia chirurgicznego ropni wewnątrz- i zewnątrzustnych;
- 8) leczenia zachowawczo-ortopedycznego złamania kości części twarzowej czaszki;
- 9) chirurgicznego oraz zachowawczo-ortopedycznego leczenia złamań zębów;
- 10) diagnostyki onkologicznej jamy ustnej i warg (pobranie wycinka, punkcja cienkoigłowa, punkcja wiertarkowa);
- 11) diagnostyki i leczenia zmian potencjalnie złośliwych jamy ustnej i warg;
- 12) chirurgicznego leczenia nowotworów niezłośliwych, zębopochodnych i guzów nowotworopodobnych jamy ustnej oraz części twarzowej czaszki;
- 13) diagnostyki i leczenia dysfunkcji stawów skroniowo-żuchwowych;
- 14) leczenia chirurgicznego torbieli i tkanek miękkich kości szczękowych;
- 15) rekonstrukcji tkanek miękkich jamy ustnej za pomocą plastyki miejscowej, przeszczepów błony śluzowej lub skóry;
- 16) diagnostyki zębopochodnych chorób zatok szczękowych;
- 17) wykonywania zabiegów chirurgiczno-rekonstrukcyjnych w ramach przygotowania jamy ustnej do protezowania;
- 18) leczenia powikłań podczas usunięcia i po usunięciu zęba;
- 19) wykonywania zabiegów chirurgicznych ze wskazań ortodontycznych;
- 20) leczenia chirurgicznego zapaleń oszębnej i tkanek okołowierzchołkowych;
- 21) leczenia chirurgicznego chorób przyzębia;
- 22) chirurgicznego usuwania zębów;
- 23) leczenia chorób gruczołów ślinowych (torbiele, kamica);
- 24) rozpoznawania i planowania leczenia neuralgii nerwu trójdzielnego oraz innych zespołów bólowych twarzy;
- 25) leczenia implantologicznego;
- 26) sterowanej regeneracji tkanek;
- 27) zasad dystrakcji tkanek;

28) rozpoznawania rodzajów bólu, oceny klinicznej (w tym ilościowa i jakościowa) oraz wiedzę na temat aktualnych zasad leczenia bólu wg WHO.

IV. FORMY I METODY SZKOLENIA

A – Kursy specjalizacyjne

Uwaga: Lekarz dentysta uzyska zaliczenie tylko tych kursów, które zostały wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych, publikowaną corocznie na stronie internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

Czas trwania kursów jest określony w dniach i godzinach dydaktycznych, przy czym 1 godzina dydaktyczna trwa 45 minut. Łączny czas trwania poszczególnych zajęć dydaktycznych w trakcie jednego dnia kursu nie może przekraczać 8 godzin dydaktycznych.

Wybrane kursy specjalizacyjne mogą być realizowane w formie e-learningowej.

Kursy specjalizacyjne objęte programem specjalizacji są realizowane w dni robocze.

1. Kurs wprowadzający: „Podstawy diagnostyki i leczenia w chirurgii stomatologicznej”

Cel kursu:

zapoznanie z metodami diagnozowania i leczenia schorzeń w chirurgii stomatologicznej.

Zakres wiedzy:

- 1) wprowadzenie w problematykę, cele i obszar działania chirurgii stomatologicznej;
- 2) zadania, kompetencje i oczekiwane wyniki szkolenia specjalisty w tej dziedzinie;
- 3) wprowadzenie do przedmiotów klinicznych objętych programem danego szkolenia specjalizacyjnego;
- 4) zapoznanie się z organizacją pracy w poradni chirurgii stomatologicznej, sposobem prowadzenia dokumentacji lekarskiej, zasadami przyjmowania pacjentów i wykonywania zabiegów;
- 5) podstawy farmakoekonomiki;
- 6) udzielanie pierwszej pomocy w stanach nagłych;

- 7) zagadnienia bezpieczeństwa w opiece zdrowotnej dotyczące bezpieczeństwa pacjentów i lekarzy dentystów;
- 8) podstawy dobrej praktyki lekarskiej, w tym zasady praktyki opartej na rzetelnych i aktualnych publikacjach;
- 9) formalnoprawne podstawy doskonalenia zawodowego lekarzy dentystów;
- 10) podstawy onkologii;

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych) w pierwszym roku odbywania szkolenia specjalizacyjnego.

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

2. Kurs: „Onkologia jamy ustnej i części twarzowej czaszki”

Cel kursu:

zapoznanie z zagadnieniami z zakresu onkologii jamy ustnej i części twarzowej czaszki.

Zakres wiedzy:

- 1) rozpoznawanie i leczenie zmian potencjalnie złośliwych, nowotworów niezłośliwych i złośliwych jamy ustnej i twarzowej części czaszki;
- 2) chirurgiczne i skojarzone leczenie nowotworów złośliwych;
- 3) diagnostyka i leczenie nowotworów zębopochodnych oraz guzów nowotworopodobnych jamy ustnej oraz szczęk.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

3. Kurs: „Rozpoznawanie i leczenie obrażeń części twarzowej czaszki”

Cel kursu:

zapoznanie z zagadnieniami z zakresu rozpoznawania i leczenia obrażeń części twarzowej czaszki.

Zakres wiedzy:

- 1) diagnostyka kliniczna, radiologiczna i obrazowa obrażeń części twarzowej czaszki;
- 2) udzielanie pierwszej pomocy pacjentom po urazie głowy;
- 3) zaopatrzenie chirurgiczne obrażeń tkanek miękkich i kości.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

4. Kurs: „Chirurgiczne przygotowanie jamy ustnej do leczenia protetycznego”

Cel kursu:

zapoznanie z zagadnieniami z zakresu chirurgicznego przygotowania jamy ustnej do leczenia protetycznego.

Zakres wiedzy:

- 1) zabiegi chirurgiczne na tkankach miękkich i wyrostku zębodołowym:
  - a) plastyka wyrostka zębodołowego,
  - b) podwyższanie wyrostka zębodołowego przez pogłębienie przedsionka,
  - c) zastosowanie tkanek autogennych i materiałów kościozastępczych.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

5. Kurs: „Implantologia stomatologiczna”

Cel kursu:

zapoznanie z zagadnieniami z zakresu implantologii stomatologicznej.

Zakres wiedzy:

- 1) standardy, wskazania i przeciwwskazania do leczenia implantologicznego;
- 2) diagnostyka;
- 3) rodzaje wszczepów;
- 4) technika operacyjna.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

6. Kurs: „Diagnostyka i leczenie chorób stawów skroniowo-żuchwowych”

Cel kursu:

zapoznanie z zagadnieniami z zakresu diagnostyki i leczenia chorób stawów skroniowo-żuchwowych.

Zakres wiedzy:

- 1) ocena kliniczna i radiologiczna stawów żuchwowo-skroniowych;
- 2) diagnostyka chorób stawów (badanie kliniczne, radiologiczne, RM, TK, artroskopia, leczenie farmakologiczne i chirurgiczne).

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

7. Kurs: „Diagnostyka i leczenie stanów zapalnych części twarzowej czaszki”

Cel kursu:

zapoznanie z zagadnieniami z zakresu diagnostyki i leczenia stanów zapalnych części twarzowej czaszki.

Zakres wiedzy:

- 1) rozpoznanie i leczenie swoistych i nieswoistych zapaleń tkanek miękkich i kości części twarzowej czaszki;
- 2) powikłania miejscowe i ogólne;
- 3) zasady antybiotykoterapii.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

8. Kurs: „Epidemiologia chorób zakaźnych”

Cel kursu:

zapoznanie z zagadnieniami z zakresu epidemiologii chorób zakaźnych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) specyfika epidemiologii chorób zakaźnych;
- 2) klasyfikacja chorób zakaźnych w ICD-10 (Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych);
- 3) proces epidemiczny:
  - a) rezerwuar zarazka,
  - b) źródło zakażenia,
  - c) drogi (mechanizmy) przenoszenia,
  - d) wrota wtargnięcia zarazka;
- 4) profilaktyka i zwalczanie zakażeń w różnych punktach procesu epidemicznego;
- 5) okresy zakażenia:
  - a) okres wylęgania (inkubacji),

- b) okres prodromalny, objawy wstępne przed wystąpieniem choroby pełnoobjawowej,
  - c) okres choroby pełnoobjawowej,
  - d) okres rekonwalescencji, ustępowanie objawów chorobowych;
- 6) zaraźliwość w różnych okresach poszczególnych chorób. Pojęcia siewstwa i nosicielstwa (badania na nosicielstwo);
- 7) wrażliwość i odporność na zakażenie: bariery nieswoiste, odporność swoista (humoralna i komórkowa), odporność naturalna i sztuczna;
- 8) endemia, epidemia, pandemia - pojęcia: liczba odtwarzania, podstawowa liczba odtwarzania, uproszczony model epidemii (SIR). Trendy czasowe zachorowalności, sezonowość, okresowość:
- a) podstawy zapobiegania wybuchom epidemii,
  - b) zwalczanie epidemii;
- 9) nadzór epidemiologiczny nad chorobami zakaźnymi:
- a) definicje chorób na potrzeby nadzoru epidemiologicznego: – kryteria diagnostyczne, – dane uzupełniające (np. przypadek zawleczony), – klasyfikacja przypadków,
  - b) źródła i charakter danych o chorobach zgłaszanych w nadzorze,
  - c) nadzór czynny i bierny,
  - d) organizacja nadzoru epidemiologicznego w Polsce: – osoby/jednostki zgłaszające, – sposób przekazywania danych, – miejsce i zakres analizy danych, – instytucjonalne i publiczne udostępnianie danych nadzoru,
  - e) ewaluacja nadzoru epidemiologicznego: – ilościowe atrybuty nadzoru: (czułość, dodatnia wartość predykcyjna, sprawność czasowa, reprezentatywność), – jakościowe atrybuty nadzoru: (prostota, elastyczność, akceptowalność),
  - f) dodatkowe typy nadzoru i badania uzupełniające nadzór: – nadzór typu sentinel, – badania przekrojowe,
  - g) badania przesiewowe;
- 10) ognisko epidemiczne:
- a) definicja,
  - b) typy ognisk: – ogniska ze wspólnego źródła: punktowe/ciągłe, – ogniska rozproszone, – zakażenia pierwotne i wtórne;

- 11) organizacja działań w ognisku:
  - a) wykrywanie ognisk,
  - b) pozyskiwanie danych,
  - c) analiza danych (poszukiwanie czynnika etiologicznego i źródła zakażenia),
  - d) wnioski i zalecenia,
  - e) komunikowanie informacji o ognisku instytucjom administracyjnym i społeczeństwu;
- 12) epidemiologia zakażeń w instytucjach medycznych:
  - a) podstawowe definicje i miary,
  - b) klasyfikacja zakażeń szpitalnych,
  - c) czynniki ryzyka,
  - d) organizacja nadzoru nad zakażeniami w instytucjach medycznych,
  - e) polityka stosowania antybiotyków, problem antybiotykooporności;
- 13) zagrożenia bioterroryzmem - działanie przeciwepidemiczne i zasady likwidacji skutków takich zdarzeń;
- 14) szczepienia profilaktyczne:
  - a) typy szczepionek i szczepień,
  - b) wskazania i przeciwwskazania do szczepień,
  - c) ocena skuteczności szczepionek i szczepień: odporność indywidualna i zbiorowiskowa,
  - d) szczepienia obowiązkowe i zalecane - kalendarz szczepień,
  - e) niepożądane odczyny poszczepienne (NOP): definicja, typy, nadzór nad NOP w Polsce;
- 15) ruchy antyszczepionkowe, zasady przeciwstawiania się ich działalności;
- 16) organizacja instytucjonalna nadzoru nad chorobami zakaźnymi w Polsce, w UE i w skali globalnej (Państwowa Inspekcja Sanitarna, NIZP-PZH (Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny), ECDC Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób, WHO):
  - a) międzynarodowe przepisy zdrowotne, zasady i działania wykonawcze (punkty IHR);
- 17) legislacja dotycząca chorób zakaźnych w Polsce i w UE.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

9. Kurs: „Przetaczanie krwi i jej składników”

Cel kursu:

zdobycie wiedzy i umiejętności praktycznych z zakresu podstaw transfuzjologii, m.in. zasady organizacji służby krwi oraz banku krwi, pobieranie krwi oraz przetaczanie krwi i jej składników. Wprowadzenie w problematykę racjonalnego leczenia krwią i jej składnikami. Poznanie poprzetoczeniowych powikłań oraz zdarzeń i reakcji niepożądanych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) zasady organizacji służby krwi:
  - a) struktura organizacyjna służby krwi w Polsce,
  - b) podstawy prawne działania jednostek publicznej służby krwi, szpitalnych banków krwi, pracowni immunologii transfuzjologicznej,
  - c) organizacja krwiolecznictwa w podmiotach leczniczych, zasady współpracy z jednostkami publicznej służby krwi;
- 2) zadania szpitalnego banku krwi oraz gospodarka krwią w oddziale szpitalnym:
  - a) zasady działania szpitalnego banku krwi,
  - b) rola i zadania lekarza odpowiedzialnego za gospodarkę krwią,
  - c) rola i zadania komitetu transfuzjologicznego,
  - d) składanie zamówień na krew i jej składniki,
  - e) dokumentacja szpitalnego banku krwi,
  - f) dokumentacja krwiolecznictwa w oddziałach,
  - g) standardowe procedury operacyjne;
- 3) zasady pobierania krwi, oddzielania jej składników, badania i dystrybucji:
  - a) rodzaje składników krwi,
  - b) metody ich otrzymywania,
  - c) parametry kontroli jakości,
  - d) specjalistyczne składniki krwi: ubogoleukocytarne, napromieniowywane, inaktywowane,

- e) warunki i sposób przechowywania oraz transportu krwi, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia odpowiedniego bezpieczeństwa;
- 4) racjonalne leczenie krwią i jej składnikami:
- a) transfuzjologiczne aspekty leczenia niedokrwistości,
  - b) kliniczne wskazania do przetaczania koncentratów krwinek płytkowych,
  - c) kliniczne zastosowanie koncentratu granulocytarnego,
  - d) wskazania do stosowania osocza świeżo mrożonego i krioprecypitatu,
  - e) wskazania do stosowania produktów krwiopochodnych: albumina, immunoglobuliny, koncentraty czynników krzepnięcia;
- 5) zabiegi lecznicze:
- a) autotransfuzja,
  - b) hemodilucja,
  - c) upusty,
  - d) aferezy lecznicze;
- 6) immunologia transfuzjologiczna:
- a) klinicznie ważne układy grupowe krwinek czerwonych,
  - b) pojęcie przeciwciał odpornościowych,
  - c) próba zgodności serologicznej,
  - d) dokumentacja wyników badań,
  - e) zakres badań pracowni immunologii transfuzjologicznej,
  - f) zasady trwałej dokumentacji badań grup krwi,
  - g) konflikt matczyno-płodowy,
  - h) układ HLA i HPA;
- 7) bezpieczeństwo krwi i jej składników:
- a) metody zapobiegania przenoszeniu czynników chorobotwórczych drogą krwi i jej składników oraz produktów krwiopochodnych,
  - b) zasady bezpiecznego stosowania krwi i jej składników,
  - c) postępowanie przed przetoczeniem krwi,
  - d) sposób pobierania próbek do badań,
  - e) sposób kontroli krwi przeznaczonej do przetoczenia,
  - f) identyfikacja biorcy,
  - g) dokonywanie zabiegu przetoczenia,
  - h) obserwacja pacjenta w trakcie i po przetoczeniu,

- i) dokumentacja związana z zabiegiem przetoczenia;
- 8) zdarzenia i reakcje niepożądane:
- a) poważne niepożądane zdarzenia i reakcje,
  - b) rodzaje powikłań poprzetoczeniowych: niehemolityczne reakcje poprzetoczeniowe, hemolityczne reakcje poprzetoczeniowe,
  - c) sposób postępowania w przypadku wystąpienia powikłań,
  - d) sposób zgłaszania reakcji i zdarzeń niepożądanych oraz zdarzeń, które zostały wykryte przed przetoczeniem (ang. *near-miss events*).

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) podstawowe badania immunohematologiczne wykonywane przed przetoczeniem krwi:
  - a) oznaczanie grup krwi,
  - b) wykonywanie próby zgodności serologicznej,
  - c) dokumentacja badań;
- 2) wykonywanie zabiegu przetaczania krwi:
  - a) pobieranie próbek krwi do badań wykonywanych przed przetoczeniem,
  - b) postępowanie z pojemnikami zawierającymi krew i jej składniki,
  - c) identyfikacja biorcy i kontrola dokumentacji,
  - d) dokonywanie zabiegu przetoczenia,
  - e) obserwacja pacjenta w trakcie i po przetoczeniu;
- 3) postępowanie po przetoczeniu:
  - a) postępowanie z resztkami poprzetoczeniowymi,
  - b) pobieranie próbek do badań w przypadku wystąpienia powikłań poprzetoczeniowych,
  - c) zgłaszanie niepożądanych zdarzeń i reakcji.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

10. Kurs: „Orzecznictwo lekarskie”

Cel kursu:

nabycie przez lekarzy wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat prawidłowego formułowania opinii bądź orzeczeń oceniających stan zdrowia pacjenta.

Zakres wiedzy:

- 1) podstawowe zasady systemu ochrony zdrowia w Polsce, w tym regulacje dotyczące zawodów medycznych;
- 2) system zabezpieczenia społecznego w razie choroby i jej następstw realizowany w ramach: powszechnego ubezpieczenia społecznego pracowników, osób pracujących na własny rachunek i rolników, zaopatrzenia społecznego, pomocy społecznej oraz systemu wspierania osób niepełnosprawnych i pracodawców;
- 3) zasady orzecznictwa lekarskiego, zasady sporządzania orzeczeń, a także podstawowe zasady i cele badania stanu zdrowia dla celów orzeczniczych;
- 4) specyfika wzajemnej relacji między osobą badaną a lekarzem orzecznikiem;
- 5) zasady prawidłowego prowadzenia dokumentacji medycznej i odpowiedzialność za prowadzenie jej niezgodnie z prawem;
- 6) zasady odpowiedzialności prawnej lekarza (cywilnej, karnej i zawodowej), umiejętność porównania, rodzaje ubezpieczeń medycznych;
- 7) zakres odpowiedzialności lekarzy oraz podmiotów leczniczych. Podstawy prawa pracy;
- 8) pojęcie błędu medycznego, najczęstsze przyczyny błędów medycznych i zasady opiniowania w takich przypadkach;
- 9) istota, podział oraz zasady opiniowania sądowno-lekarskiego dotyczące: zdolności do udziału w czynnościach procesowych, uszczerbku na zdrowiu;
- 10) najważniejsze dziedziny, w których opiniowanie lekarskie jest konieczne i niezbędne. Odrębności opiniowania m.in. na potrzeby psychiatrii, prawa pracy, ubezpieczycieli komercyjnych;
- 11) znaczenie i zasady rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

11. Kurs: „Profilaktyka i promocja zdrowia”

Cel kursu:

nabycie przez lekarzy wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat aktualnych reguł prowadzenia profilaktyki chorób/problemów zdrowotnych oraz promocji zdrowia – zarówno w odniesieniu do jednostek (pacjentów) jak też społeczności, również zawodowej.

Założeniem kursu jest też kształtowanie kompetencji społecznych, w tym promowanie autorefleksji i krytycznego myślenia oraz rozwijania współpracy na rzecz zdrowia. Ponadto kurs dąży do kształtowania postaw etycznych, promowania „pro-profilaktycznej” kultury pracy w sektorze zdrowia, a także stałego samokształcenia lekarzy w celu poszerzania oraz pogłębiania wiedzy i umiejętności związanych z profilaktyką oraz promocją zdrowia.

Zakres wiedzy:

Część I: Naukowe i etyczne podstawy profilaktyki oraz promocji zdrowia:

- 1) modele zdrowia, determinanty zdrowia i ich nowoczesna kwantyfikacja, piramida wpływu na zdrowie (wg Freiden 2015);
- 2) gradient zdrowia w populacji, przyczyny i tzw. przyczyny przyczyn, w tym polityki publiczne, podejścia do przeciwdziałania nierównościom/ niesprawiedliwościom w zdrowiu, w tym tzw. *group-gap-gradient*, proporcjonalny uniwersalizm;
- 3) podstawowe definicje i cele profilaktyki chorób oraz promocji zdrowia, w tym promocji zdrowia wg Karty Ottawskiej (WHO 1986), podobieństwa i różnice;
- 4) interpretacje, podejścia i strategie profilaktyki:
  - a) indywidualna w ramach opieki medycznej, w tym medycyna stylu życia, populacyjna w działaniach zdrowia publicznego,
  - b) *primordial*, pierwotna, wtórna, trzeciorzędowa, czwartorzędowa – zastosowania,
  - c) wysokiego ryzyka, populacyjna – zastosowania,
  - d) uniwersalna, selektywna, wskazująca – zastosowania,
  - e) inne podejścia i strategie profilaktyki – zastosowania;

- 5) interpretacje, podejścia i strategie promocji zdrowia:
- a) podejście WHO, w tym siedliskowe, zastosowania, m.in. szpitale i placówki medyczne promujące zdrowie (w tym promocja zdrowia na rzecz pracowników ochrony zdrowia), szkoły promujące zdrowie, zdrowie miasta,
  - b) inne podejścia i strategie promocji zdrowia stosowane w podmiotach leczniczych:
    - cztery obszary aktywności lekarza w promocji zdrowia (wg Beattie 1991),
    - podejścia medyczne, behawioralne, edukacyjne, skoncentrowane na kliencie/upodmiotowienie, zmiana społeczna (wg Ewles, Simnett 2003),
    - udział lekarzy w przeciwdziałaniu nierównościom/niesprawiedliwościom w zdrowiu,
    - rola postaw lekarza w kształtowaniu prozdrowotnych zachowań pacjenta;
- 6) działalność zgodna z zasadami *Evidence Based Practice (policy/public health/disease prevention/health promotion/health education)*, wykorzystanie baz dobrych praktyk;
- 7) zasady etyczne w działalności profilaktycznej oraz w promocji zdrowia, działania niepożądane działalności profilaktycznej/promocji zdrowia;
- 8) aktualne i pożądane: struktura i organizacja działalności profilaktycznej oraz promocji zdrowia, kompetencje pracowników, aspekty ekonomiczne.

Cześć II: Ogólna charakterystyka i skuteczność wybranych metod działania w profilaktyce chorób oraz w promocji zdrowia:

- 1) cykl życia programu szczepień, wątpliwości wobec szczepionek (*vaccine hesitancy*), modele uwarunkowań *hesitancy*, w tym 3C, 4C, 5C, podejście WHO do przeciwdziałania zjawisku *hesitancy* i zwiększania wyszczepialności (aktualnie w oparciu o model COM-B);
- 2) masowe (zorganizowane) badania przesiewowe, różnice w stosunku do badań diagnostycznych, kryteria wdrożenia, działania niepożądane, bilans korzyści i strat;
- 3) edukacja zdrowotna, edukacja pacjenta, poradnictwo, *coaching*, podobieństwa i różnice, zasady postępowania;

- 4) komunikowanie o zdrowiu za pośrednictwem starych i nowych mediów, możliwości i ograniczenia, cechy poprawnej informacji o zdrowiu, infodemia, profilaktyka piątego rzędu, komunikowanie ryzyka w sytuacjach kryzysowych;
- 5) praca ze społecznością lokalną, w tym organizacja/mobilizacja społeczności, procesy, zasady, metody postępowania, *social prescribing*;
- 6) zdrowie we wszystkich politykach (*Health in All Policies*), metody postępowania, w tym rzecznicstwo zdrowotne, ocena wpływu na zdrowie (*Health Impact Assessment*);
- 7) programy zdrowotne jako narzędzie realizacji populacyjnej profilaktyki chorób i promocji zdrowia, ocena potrzeb zdrowotnych, schematy planowania, teorie zmiany zachowań, monitorowanie i ewaluacja programów;
- 8) przywództwo w sektorze zdrowia;
- 9) inne aktualne i ważne metody działania (np. interwencje nefarmaceutyczne w stosunku do COVID-19).

Część III: Zastosowania profilaktyki oraz promocji zdrowia (w tym rekomendacje, działania, metody, narzędzia, materiały, etc.) **do praktycznej kontroli chorób/ problemów zdrowotnych** (tj. do zmniejszania zapadalności, chorobowości i umieralności do poziomu, który jest w danym kontekście (czasu, miejsca, warunków) możliwy do zaakceptowania przy użyciu metod zapobiegawczych i leczniczych):

- 1) zalecenia żywieniowe, poprawa żywienia, minimalna interwencja w otyłości;
- 2) zalecenia nt. poziomu aktywności fizycznej wg WHO, zwiększanie aktywności fizycznej;
- 3) promocja zdrowia psychicznego, zapobieganie samobójstwom;
- 4) przeciwdziałanie paleniu tytoniu, w tym strategia minimalnej interwencji antytytoniowej, redukcja szkód;
- 5) przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych, w tym strategia redukcji szkód, oraz uzależnieniom behawioralnym;
- 6) zapobieganie upadkom osób starszych;
- 7) inne aktualne zalecenia prozdrowotne w kontekście czynników ryzyka chorób bądź konkretnych chorób/problemów zdrowotnych (np. zanieczyszczenie powietrza, zmiana klimatu, model diety planetarnej, *One Health*);
- 8) zasady zarządzania epidemiami chorób zakaźnych, organizacja

i funkcjonowanie opieki zdrowotnej, wnioski z pandemii COVID-19.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

12. Kurs atestacyjny (podsumowujący): „Chirurgia stomatologiczna”

Przed przystąpieniem do realizacji programu kursu atestacyjnego organizator kursu jest zobowiązany do przeprowadzenia kolokwium sprawdzającego wiedzę nabytą w trakcie szkolenia specjalizacyjnego. Zakres wiedzy obejmuje kursy specjalizacyjne i staże zrealizowane w ramach całego szkolenia specjalizacyjnego.

Cel kursu:

podsumowanie wiedzy zdobytej w trakcie trwania szkolenia specjalizacyjnego.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) podstawy diagnostyki i leczenia w chirurgii stomatologicznej;
- 2) onkologia jamy ustnej i części twarzowej czaszki;
- 3) rozpoznawanie i leczenie obrażeń części twarzowej czaszki;
- 4) chirurgiczne przygotowanie jamy ustnej do leczenia protetycznego;
- 5) implantologia stomatologiczna;
- 6) diagnostyka i leczenie chorób stawów skroniowo-żuchwowych;
- 7) diagnostyka i leczenie stanów zapalnych części twarzowej czaszki.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych) w ostatnim roku odbywania szkolenia specjalizacyjnego przed przystąpieniem do PES.

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

B – Staże kierunkowe

Lekarz dentysta jest zobowiązany do odbycia niżej wymienionych staży. Czas trwania stażu podany jest w tygodniach i dniach roboczych w wymiarze czasu pracy 7 godzin 35 minut dziennie. Staż należy przedłużyć o każdy dzień nieobecności, w tym również o dni ustawowo wolne od pracy w danym roku.

1. Staż podstawowy w zakresie chirurgii stomatologicznej

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie chirurgii stomatologicznej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz dentysta powinien opanować wiedzę z chirurgii stomatologicznej zawartą w polecanych podręcznikach.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) usuwanie zębów;
- 2) operacyjne usuwanie zębów;
- 3) wykonywanie plastyki w obrębie wyrostka zębodołowego;
- 4) wykonywanie zabiegów chirurgicznych w leczeniu zapaleń ozębnej;
- 5) nacinanie ropni zębopochodnych (zewnątrz- i wewnątrzustnie);
- 6) wyłuszczenie torbieli zębopochodnych;
- 7) zamykanie połączeń ustno-zatokowych;
- 8) ortopedyczne zaopatrzenie złamań kości szczęk;
- 9) usuwanie niezłośliwych guzów jamy ustnej;
- 10) leczenie kamicy przewodowej gruczołów ślinowych;
- 11) nastawianie zwichnięcia żuchwy;
- 12) leczenie powikłań podczas zabiegu chirurgicznego i po zabiegu chirurgicznym;
- 13) wykonywanie zabiegów augmentacyjnych i implantologicznych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika specjalizacji):

- 1) kolokwia z zakresu poszczególnych działów chirurgii stomatologicznej oraz złożenie kolokwium końcowego;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów

objętych programem stażu (zabieg chirurgiczny wybrany przez kierownika specjalizacji).

Czas trwania stażu: 125 tygodni (625 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii stomatologicznej.

2. Staż kierunkowy w zakresie chirurgii szczękowo-twarzowej

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie chirurgii szczękowo-twarzowej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) sposoby i techniki operacji wykonywanych w oddziałach chirurgii szczękowo-twarzowej, przede wszystkim w operacyjnym leczeniu złamań kości części twarzowej czaszki, resekcji szczęki i żuchwy w przypadku leczenia nowotworów złośliwych, rekonstrukcji pooperacyjnych i nabytych ubytków tkanek (przeszczepy kości i tkanek miękkich – plastyki płatowe);
- 2) metody chirurgicznego leczenia wad zgryzu;
- 3) zasady leczenia ostrych i przewlekłych procesów zapalnych głowy i szyi oraz powikłań ogólnoustrojowych towarzyszących stanom zapalnym tego regionu.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta ma obowiązek uczestniczyć (asystować jako pierwsza asysta) w wykonywaniu niżej wymienionych zabiegów:

- 1) osteosynteza stabilna w złamaniach żuchwy;
- 2) zachowawcze i chirurgiczne leczenie złamań wyrostka kłykciowego;
- 3) chirurgiczne leczenie złamań szczęk;
- 4) chirurgiczne leczenie złamań jarzmowo-szczękowo-oczodołowych;
- 5) rekonstrukcja oczodołu z użyciem przeszczepów lub wszczepów;
- 6) chirurgiczne leczenie raka wargi dolnej z rekonstrukcją;
- 7) resekcja szczęki;
- 8) resekcja żuchwy;
- 9) limfadenektomia nadgnykowa;
- 10) usunięcie układu chłonnego szyi;

- 11) chirurgiczne leczenie morfologicznych wad szczękowo-twarzowo-zgryzowych (np. progenia, mikrogenia, laterogenia);
- 12) zabiegi rekonstrukcyjne zniekształceń poroższczeprawych;
- 13) zabiegi rekonstrukcyjne rozległych ubytków tkanek miękkich i kości twarzy z użyciem płatów i przeszczepów;
- 14) chirurgiczne leczenie torbieli, przetok i wad rozwojowych szyi;
- 15) chirurgiczne leczenie chorób zatok szczękowych;
- 16) chirurgiczne leczenie procesów zapalnych rejonu głowy i szyi;
- 17) chirurgiczne leczenie chorób gruczołów ślinowych (torbiele, nowotwory, kamice).

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: łącznie 20 tygodni (100 dni roboczych); staż musi mieć przebieg ciągły, ewentualnie może odbywać się w etapach, jednak nie krótszych niż po 10 tygodni każdy.

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii szczękowo-twarzowej lub ww. stażu.

3. Staż kierunkowy w zakresie ortodoncji

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie ortodoncji.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) diagnostyka i leczenie wad zgryzu;
- 2) zasady leczenia ortodontycznego zaburzeń twarzowo-szczękowo-zgryzowych z opracowaniem planu leczenia uwzględniającego leczenie ortodontyczne i chirurgiczne.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta ma obowiązek uczestniczyć (asystować) w wykonywaniu niżej wymienionych procedur stomatologicznych:

- 1) pomiary cefalometryczne w celu ustalenia rozpoznania wady zgryzu i metod ich leczenia;
- 2) pobieranie wycisków i przygotowanie aparatu ortodontycznego.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie ortodoncji lub ww. stażu.

4. Staż kierunkowy w zakresie periodontologii

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie periodontologii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) diagnostyka i leczenie chorób błony śluzowej jamy ustnej;
- 2) diagnostyka i leczenie chorób przyzębia;
- 3) zasady oraz metody unieruchamiania zębów w periodontopatiach;
- 4) zasady kwalifikacji do leczenia chorób przyzębia;
- 5) zasady sterowanej regeneracji tkanek w leczeniu chorób przyzębia, przeszczepy błony śluzowej.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta ma obowiązek uczestniczyć (asystować) w wykonywaniu niżej wymienionych zabiegów:

- 1) badanie w przypadku chorób błony śluzowej jamy ustnej (pobieranie materiału do badania bakteriologicznego, mykologicznego, wirusologicznego, cytologicznego histopatologicznego);
- 2) zabiegi wykonywane w leczeniu periodontopatii;
- 3) unieruchamianie rozchwianych zębów;
- 4) sterowana regeneracja tkanek.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii lub ww. stażu.

5. Staż kierunkowy w zakresie protetyki stomatologicznej

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie protetyki stomatologicznej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) diagnostyka i leczenie dysfunkcji układu stomatognatycznego;
- 2) podstawy planowania leczenia protetycznego;
- 3) protezy poresekcyjne, obturatory i epitezy twarzy.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta ma obowiązek uczestniczyć (asystować) w stosowaniu niżej wymienionych procedur stomatologicznych:

- 1) pobieranie wycisków w trudnych pourazowych i pooperacyjnych przypadkach klinicznych;
- 2) planowanie, wykonanie i zastosowanie protez, obturatorów po resekcji szczęki i żuchwy;
- 3) planowanie i wykonywanie epitez twarzy;
- 4) leczenie protetyczne artropatii stawów skroniowo-żuchwowych i innych dysfunkcji narządu żucia.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie protetyki stomatologicznej lub ww. stażu.

6. Staż kierunkowy w zakresie stomatologii dziecięcej

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie stomatologii dziecięcej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) możliwość zastosowania premedykacji psychologicznej i farmakologicznej u dzieci przed zabiegami stomatologicznymi;
- 2) opanowanie wiedzy z zakresu farmakologii leków stosowanych w profilaktyce przeciwpróchnicowej, wskazania i przeciwwskazania.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta ma obowiązek uczestniczyć (asystować) w wykonywaniu niżej wymienionych zabiegów stomatologicznych:

- 1) praktyczne stosowanie nowoczesnych metod profilaktyki próchnicy;
- 2) zabiegi zaopatrywania pourazowych zmian w zębach mlecznych i stałych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii dziecięcej lub ww. stażu.

7. Staż kierunkowy w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Lekarz dentysta powinien opanować wiedzę pozwalającą na nowoczesne leczenie ubytków próchnicowych oraz zapoznać się z nowoczesnymi sposobami leczenia endodontycznego zębów jedno- i wielokorzeniowych.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta ma obowiązek wykonywać samodzielnie lub z asystą lub pod nadzorem kierownika stażu niżej wymienione zabiegi stomatologiczne:

- 1) przyjmowanie pacjentów i samodzielne leczenie ubytków próchnicowych;
- 2) kwalifikacja i wypełnianie kanałów korzeniowych;
- 3) zaopatrywanie obrażeń pourazowych zębów.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją lub ww. stażu.

8. Staż kierunkowy w zakresie radiologii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi w zakresie radiologii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Zastosowanie radiologii i techniki obrazowej w diagnostyce patologii części twarzowej czaszki.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta ma obowiązek:

- 1) wykonywać samodzielnie lub pod nadzorem kierownika stażu zdjęcia wewnątrzustne;

- 2) uczestniczyć (asystować) w procesie diagnostycznym z wykorzystaniem nowoczesnych metod techniki obrazowej;
- 3) interpretacji wyników badań.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: zakład radiologii, który posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie radiologii i diagnostyki obrazowej, wykonujący badania i procedury medyczne w zakresie stomatologii lub zakład radiologii, który posiada akredytację do prowadzenia ww. stażu.

9. Staż kierunkowy w zakresie anestezjologii i intensywnej terapii

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie anestezjologii i intensywnej terapii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) metody leczenia pacjentów w oddziałach intensywnej terapii;
- 2) leki stosowane w anestezjologii i intensywnej terapii.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta ma obowiązek uczestniczyć (asystować) w wykonywaniu niżej wymienionych procedur:

- 1) zabiegi w nagłym zatrzymaniu krążenia, resuscytacja;
- 2) wykonywanie intubacji ustno-tchawiczej;
- 3) postępowanie we wstrząsie;
- 4) sprawowanie opieki pooperacyjnej.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: oddział anestezjologii i intensywnej terapii/intensywnej terapii, który posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii/intensywnej terapii lub ww. stażu.

10. Staż kierunkowy w zakresie otorynolaryngologii

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie otorynolaryngologii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) przyczyny i rodzaje chorób zatok szczękowych, zasady rozpoznawania i leczenia;
- 2) kliniczne objawy chorób górnych dróg oddechowych i ich przyczyny;
- 3) krwawienia z nosa – przyczyny i leczenie;
- 4) choroby węzłów chłonnych – metody ich różnicowania i rozpoznawania;
- 5) choroby gruczołów ślinowych.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta powinien uczestniczyć (asystować) w wykonywaniu niżej wymienionych zabiegów:

- 1) tracheotomia;
- 2) tamowanie krwotoków z nosa, wykonywanie tamponady przedniej i tylnej;
- 3) postępowanie w ostrej niedrożności górnych dróg oddechowych;
- 4) punkcja i operacja zatok szczękowych;
- 5) rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie ropni okołomigdałkowych, przygardłowych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 4 tygodnie (20 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie otorynolaryngologii lub ww. stażu.

11. Staż kierunkowy w zakresie okulistyki

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie okulistyki.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) wpływ chorób zębopochodnych na narząd wzroku, metody rozpoznawania i leczenia (ogniska zakażenia w jamie ustnej i ich wpływ na choroby gałki ocznej);
- 2) pourazowe uszkodzenia układu wzrokowego w urazach części twarzowej czaszki.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta powinien uczestniczyć (asystować) w wykonywaniu niżej wymienionych zabiegów i stosowaniu procedur:

- 1) zaopatrzenie pourazowego uszkodzenia gałki ocznej, powiek, dróg łzowych;
- 2) badanie ostrości wzroku, pola widzenia, obuocznego widzenia i ich ocenie;
- 3) ćwiczenia ortoptyczne;
- 4) usuwanie ciał obcych z worka spojówkowego.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie okulistyki lub ww. stażu.

12. Staż kierunkowy w zakresie onkologii klinicznej

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie onkologii klinicznej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) podstawy i metody rozpoznawania wczesnych postaci nowotworów;

- 2) współczesne metody leczenia nowotworów złośliwych jamy ustnej i części twarzowej czaszki;
- 3) zasady wyboru metody leczenia i kwalifikowania chorych do radio- i chemioterapii;
- 4) ocena stopnia zaawansowania klinicznego TNM i stopnia złośliwości nowotworu;
- 5) nowotwory złośliwe skóry twarzy.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta powinien uczestniczyć (asystować) w wykonywaniu niżej wymienionych zabiegów i badań klinicznych:

- 1) uczestniczenie w procesie rozpoznawania nowotworów;
- 2) pobieranie wycinków do badania histopatologicznego;
- 3) uczestniczenie w planowaniu leczenia onkologicznego;
- 4) uczestniczenie w badaniach kontrolnych pacjentów po operacjach onkologicznych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 4 tygodnie (20 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie onkologii klinicznej lub ww. stażu.

13. Staż kierunkowy w zakresie chirurgii ogólnej

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie chirurgii ogólnej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) rozpoznawanie i leczenie chirurgiczne złamań kości sklepienia oraz podstawy czaszki;
- 2) ostry brzuch: rozpoznawanie, różnicowanie, leczenie;
- 3) rozpoznawanie, różnicowanie, leczenie krwotoku z przewodu pokarmowego.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta powinien uczestniczyć (asystować) w wykonywaniu niżej wymienionych zabiegów i stosowaniu procedur:

- 1) badanie chorych z urazami czaszki, klatki piersiowej i brzucha;
- 2) operacje z przyczyn nagłych w obrębie jamy brzusznej;
- 3) postępowanie w złamaniach żeber, nakłuciu opłucnej, drenażu w urazach klatki piersiowej;
- 4) zakładanie unieruchomienia w złamaniach kończyn (opatrunek gipsowy).

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii ogólnej lub ww. stażu.

14. Staż kierunkowy w zakresie chirurgii plastycznej

Cel stażu:

zapoznanie z metodami diagnostycznymi i leczniczymi stosowanymi w zakresie chirurgii plastycznej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Możliwości zabiegów odtwórczych w obrębie twarzy po rozległych operacjach onkologicznych, oparzeniach oraz leczeniu wad czaszkowo-twarzowych.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz dentysta ma obowiązek uczestniczyć (asystować) w wykonywaniu niżej wymienionych zabiegów:

- 1) zabiegi plastyczne w zakresie części twarzowej czaszki i szyi.

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii plastycznej lub ww. stażu.

C – Szkolenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Oznaczenie procedur:

Kod A – wykonywanie samodzielne z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (liczba)

Kod B – w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (liczba)

*Wykaz i liczba zabiegów oraz procedur medycznych, które obowiązują lekarza w trakcie realizacji **stażu podstawowego**:*

Zabiegi/procedury medyczne	Kod A	Kod B
1. usunięcie zęba mlecznego	20	0
2. usunięcie zęba stałego jednokorzeniowego	100	0
3. usunięcie zęba stałego wielokorzeniowego	100	0
4. chirurgiczne usunięcie zęba	50	0
5. chirurgiczne usunięcie zęba zatrzymanego	100	0
6. odsłonięcie zęba zatrzymanego	5	0
7. resekcja wierzchołka korzenia zęba	20	0
8. plastyka wyrostka zębodołowego	10	0
9. radektomia, hemisekcja	5	0
10. reimplantacja pourazowa	3	0
11. nacięcie wewnętrzne ropni zębopochodnych	50	0
12. nacięcie zewnętrzne ropni zębopochodnych	5	0
13. wyluszczenie torbieli zębopochodnej kości szczęk	20	0
14. pobranie materiału ze zmian patologicznych jamy ustnej do badania histopatologicznego (wycinek próbny)	20	0
15. plastyka połączenia ustno-zatokowego	10	0

Program specjalizacji w dziedzinie chirurgii stomatologicznej dla lekarzy dentystów posiadających odpowiednią specjalizację I lub II stopnia, lub tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny

16.zachowawczo-ortopedyczne zaopatrzenie urazów zębów	10	0
17.zachowawczo-ortopedyczne zaopatrzenie złamań kości szczęk	10	0
18.usunięcie kamienia z przewodu ślinianki podżuchwowej	2	0
19. usunięcie torbieli małych gruczołów ślinowych	5	0
20. usunięcie zmian rozrostowych	5	0
21. repozycja zwichnięcia żuchwy	1	0
22.usunięcie nowotworów niezłośliwych tkanek miękkich i kości	10	0
23.implantacja z użyciem dowolnego systemu implantologicznego *	3	0
24.podniesienie dna zatoki szczękowej metodą zamkniętą *	2	0
25.podniesienie dna zatoki szczękowej metodą otwartą *	2	0
26.augmentacja defektu kości wyrostka zębodołowego szczęki lub części zębodołowej żuchwy z zastosowaniem biomateriału i błony zaporowej *	2	0
Łącznie	570	0

* procedury poz. 23-26 możliwe do wykonania na podstawie porozumienia z inną jednostką akredytowaną do szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii stomatologicznej.

Procedury obowiązkowe do wykonania w trakcie odbywania staży kierunkowych nie podlegają rozliczeniu w Elektronicznej Karcie Specjalizacji. Zaliczenie całości stażu oznacza zaliczenie wymaganych programem stażu operacji, zabiegów oraz procedur medycznych.

*Wykaz i liczba zabiegów oraz procedur medycznych, które obowiązują lekarza w trakcie realizacji **staży kierunkowych**:*

Program specjalizacji w dziedzinie chirurgii stomatologicznej dla lekarzy dentystów posiadających odpowiednią specjalizację I lub II stopnia, lub tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B * Liczba procedur do decyzji kierownik a stażu
1. osteosynteza stabilna w złamaniach żuchwy	0	do decyzji
2. zachowawcze i chirurgiczne leczenie złamań wyrostka kłykciowego	0	do decyzji
3. chirurgiczne leczenie złamań szczęk	0	do decyzji
4. chirurgiczne leczenie złamań jarzmowo-szczękowo-oczodołowych	0	do decyzji
5. rekonstrukcja oczodołu z użyciem przeszczepów lub wszczepów	0	do decyzji
6. chirurgiczne leczenie raka wargi dolnej z rekonstrukcją	0	do decyzji
7. resekcja szczęki	0	do decyzji
8. resekcja żuchwy	0	do decyzji
9. limfadenektomia nadgnykowa	0	do decyzji
10. usunięcie układu chłonnego szyi	0	do decyzji
11. chirurgiczne leczenie morfologicznych wad szczękowo-twarzowo-zgryzowych (np. progenia, mikrogenia, laterogenia)	0	do decyzji
12. zabiegi rekonstrukcyjne zniekształceń poroższczepowych	0	do decyzji
13. zabiegi rekonstrukcyjne rozległych ubytków tkanek miękkich i kości twarzy z użyciem płatów i przeszczepów	0	do decyzji
14. chirurgiczne leczenie torbieli, przetok i wad rozwojowych szyi	0	do decyzji
15. chirurgiczne leczenie chorób zatok szczękowych	0	do decyzji
16. chirurgiczne leczenie procesów zapalnych rejonu głowy i szyi	0	do decyzji

Program specjalizacji w dziedzinie chirurgii stomatologicznej dla lekarzy dentystów posiadających odpowiednią specjalizację I lub II stopnia, lub tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny

17.chirurgiczne leczenie chorób gruczołów ślinowych (torbiele, nowotwory, kamice)	0	do decyzji
18.pomiary cefalometryczne w celu ustalenia rozpoznania wady zgryzu i metod ich leczenia	0	do decyzji
19.pobieranie wycisków i przygotowanie aparatu ortodontycznego.	0	do decyzji
20.badanie w przypadku chorób błony śluzowej jamy ustnej (pobieranie materiału do badania bakteriologicznego, mykologicznego, wirusologicznego, cytologicznego histopatologicznego)	0	do decyzji
21.zabiegi wykonywane w leczeniu periodontopatii	0	do decyzji
22.unieruchamianie rozchwianych zębów	0	do decyzji
23.sterowana regeneracja tkanek	0	do decyzji
24.pobieranie wycisków w trudnych pourazowych i pooperacyjnych przypadkach klinicznych	0	do decyzji
25.planowanie, wykonanie i zastosowanie protez, obturatorów po resekcji szczęki i żuchwy	0	do decyzji
26.planowanie i wykonywanie epitez twarzy	0	do decyzji
27.leczenie protetyczne artropatii stawów skroniowo-żuchwowych i innych dysfunkcji narządu żucia	0	do decyzji
28. praktyczne stosowanie nowoczesnych metod profilaktyki próchnicy	0	do decyzji
29. zabiegi zaopatrywania pourazowych zmian w zębach mlecznych i stałych	0	do decyzji
30.przyjmowanie pacjentów i leczenie ubytków próchnicowych	0	do decyzji
31.kwalifikacja i wypełnianie kanałów korzeniowych	0	do decyzji
32.zaopatrywanie obrażeń pourazowych zębów	0	do decyzji
33.wykonywanie zdjęć wewnątrzustnych	0	do decyzji
34.uczestnictwo w procesie diagnostycznym z wykorzystaniem nowoczesnych metod techniki obrazowej	0	do decyzji
35.interpretacja wyników badań radiologicznych	0	do decyzji

Program specjalizacji w dziedzinie chirurgii stomatologicznej dla lekarzy dentystów posiadających odpowiednią specjalizację I lub II stopnia, lub tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny

36.zabiegi w nagłym zatrzymaniu krążenia, resuscytacja	0	do decyzji
37.wykonywanie intubacji ustno-tchawiczej	0	do decyzji
38.postępowanie we wstrząsie	0	do decyzji
39.sprawowanie opieki pooperacyjnej	0	do decyzji
40.tracheotomia	0	do decyzji
41.tamowanie krwotoków z nosa, wykonywanie tamponady przedniej i tylnej	0	do decyzji
42.postępowanie w ostrej niedrożności górnych dróg oddechowych	0	do decyzji
43.punkcja i operacja zatok szczękowych	0	do decyzji
44.rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie ropni okołomigdałkowych, przygardłowych	0	do decyzji
45.zaopatrzenie pourazowego uszkodzenia gałki ocznej, powiek, dróg łzowych	0	do decyzji
46.badanie ostrości wzroku, pola widzenia, obuocznego widzenia i ich ocenie	0	do decyzji
47.ćwiczenia ortoptyczne	0	do decyzji
48.usuwanie ciał obcych z worka spojówkowego	0	do decyzji
49.uczestniczenie w procesie rozpoznawania nowotworów	0	do decyzji
50.pobieranie wycinków do badania histopatologicznego	0	do decyzji
51.uczestniczenie w planowaniu leczenia onkologicznego	0	do decyzji
52.uczestniczenie w badaniach kontrolnych pacjentów po operacjach onkologicznych	0	do decyzji
53.badanie chorych z urazami czaszki, klatki piersiowej i brzucha	0	do decyzji
54.usuwanie krwiałków wewnątrzczaszkowych	0	do decyzji
55.operacje z przyczyn nagłych w obrębie jamy brzusznej	0	do decyzji
56.postępowanie w złamaniach żeber, nakłuciu opłucnej, drenażu w urazach klatki piersiowej	0	do decyzji
57.zakładanie unieruchomienia w złamaniach kończyn (opatrunek gipsowy).	0	do decyzji

58.zabiegi plastyczne w zakresie części twarzowej czaszki i szyi	0	do decyzji
--	---	------------

D – Samokształcenie

Lekarz dentysta zobowiązany jest do ciągłego i aktywnego samokształcenia w celu pogłębiania swojej wiedzy, śledzenia postępów w dziedzinie chirurgii stomatologicznej, a w szczególności korzystania z polecanych pozycji piśmiennictwa, uczestniczenia w posiedzeniach edukacyjnych towarzystw naukowych, napisania publikacji i udziału w innych formach samokształcenia wskazanych przez kierownika specjalizacji.

1. Studiowanie piśmiennictwa

Lekarz dentysta powinien korzystać z aktualnych podręczników i z czasopism naukowych z zakresu chirurgii stomatologicznej, a także z innych źródeł wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

2. Udział w działalności edukacyjnej

Lekarz dentysta zobowiązany jest do przynależności do Polskiego Towarzystwa Chirurgii Stomatologicznej i Szcękowo-Twarzowej lub Polskiego Towarzystwa Chirurgii Czaszkowo – Szcękowo-Twarzowej przez cały okres trwania specjalizacji, a także do aktywnego uczestnictwa w:

- a) sesjach naukowo-szkoleniowych towarzystwa naukowego,
- b) w krajowych zjazdach i kongresach chirurgii stomatologicznej, szcękowo-twarzowej i implantologii. Lekarz dentysta w trakcie szkolenia specjalizacyjnego zobowiązany jest do przedstawienia ustnego wystąpienia podczas sesji naukowych Polskiego Towarzystwa Chirurgii Stomatologicznej i Szcękowo-Twarzowej lub Polskiego Towarzystwa Chirurgii Czaszkowo – Szcękowo-Twarzowej. Zaleca się również, aby lekarz dentysta uczestniczył w krajowych kongresach dotyczących specjalności pokrewnych,
- c) oraz innych wydarzeniach edukacyjnych organizowanych przez instytucje działające w zakresie ochrony zdrowia.

3. Przygotowanie publikacji

Lekarz dentysta zobowiązany jest do napisania pracy naukowej, opublikowanej w recenzowanym czasopiśmie medycznym, której lekarz jest autorem lub współautorem, lub pracy poglądowej – na temat objęty programem specjalizacji.

4. Dodatkowe dni na samokształcenie

Lekarzowi odbywającemu kształcenie specjalizacyjne przysługuje od dnia 1 stycznia 2019 r., 6 dni rocznie na samokształcenie, przeznaczonych na udział w konferencjach, kursach naukowych, kursach doskonalących i innych szkoleniach, związanych bezpośrednio z realizowaną przez lekarza dziedziną szkolenia specjalizacyjnego, zgodnie z wyborem i potrzebami edukacyjnymi lekarza. Termin i sposób wykorzystania przez lekarza dodatkowych dni na samokształcenie wskazuje w uzgodnieniu z lekarzem kierownikiem specjalizacji poprzez odpowiednie skrócenie innych obowiązkowych elementów szkolenia specjalizacyjnego. Skrócenie to nie może dotyczyć kursów specjalizacyjnych a jedynie stażu podstawowego lub staży kierunkowych, przy czym wszystkie elementy szkolenia specjalizacyjnego (staże) muszą być zrealizowane i zaliczone. Kierownik specjalizacji w pierwszej kolejności decyduje o odpowiednim skróceniu czasu trwania stażu podstawowego, a jedynie w przypadku braku takiej możliwości odpowiednio skracza czas trwania staży kierunkowych, przy czym staż kierunkowy nie może ulec skróceniu o więcej niż połowę czasu trwania przewidzianą programem specjalizacji. Dodatkowe dni na samokształcenie niewykorzystane w danym roku specjalizacji nie przechodzą na kolejne lata szkolenia specjalizacyjnego.

V. OCENA WIEDZY I UMIEJETNOŚCI PRAKTYCZNYCH

1. Sprawdziany i kolokwia z wiedzy teoretycznej

Lekarz dentysta jest zobowiązany do:

- 1) zaliczenia sprawdzianu lub kolokwium na zakończenie kursu specjalizacyjnego z zakresu wiedzy objętej programem kursu (u kierownika kursu);
- 2) złożenia kolokwium na zakończenie każdego stażu z zakresu wiedzy objętej programem stażu (u kierownika stażu/kierownika specjalizacji).

2. Bieżąca ocena oraz sprawdziany umiejętności praktycznych

Kierownik specjalizacji lub kierownik stażu dokonuje bieżącej oceny umiejętności praktycznych nabywanych przez lekarza, w czasie poszczególnych staży.

Lekarz jest zobowiązany do zaliczenia sprawdzianu z umiejętności praktycznych (objętych programem stażu), tj. zaliczenie przez lekarza zabiegów i procedur medycznych wykonanych samodzielnie z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (kod A) lub zabiegów i procedur medycznych, w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (kod B). Zaliczenie zostaje odnotowane w Elektronicznej Karcie Specjalizacji.

3. Ocena pracy naukowej lub pogładowej

Kierownik specjalizacji ocenia przygotowane przez lekarza opracowania teoretyczne objęte programem specjalizacji: pracę naukową lub pogładową.

VI. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Czas trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii stomatologicznej dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie chirurgii stomatologicznej lub dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie chirurgii szczękowej, chirurgii szczękowo-twarzowej, ortodoncji, periodontologii, protetyki stomatologicznej, stomatologii zachowawczej, stomatologii zachowawczej z endodoncją lub stomatologii dziecięcej, epidemiologii, zdrowia publicznego wynosi 4 lata.

Przebieg szkolenia specjalizacyjnego			
Nr kursu	Kursy specjalizacyjne:	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1.	Kurs wprowadzający: „Podstawy diagnostyki i leczenia w chirurgii stomatologicznej”	1	5
2.	Kurs: „Onkologia jamy ustnej i części twarzowej czaszki”	1	5

Program specjalizacji w dziedzinie chirurgii stomatologicznej dla lekarzy dentystów posiadających odpowiednią specjalizację I lub II stopnia, lub tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny

3.	Kurs: „Rozpoznawanie i leczenie obrażeń części twarzowej czaszki”	1	5
4.	Kurs: „Chirurgiczne przygotowanie jamy ustnej do leczenia protetycznego”	1	5
5.	Kurs: „Implantologia stomatologiczna”	1	5
6.	Kurs: „Diagnostyka i leczenie chorób stawów skroniowo-żuchwowych”	1	5
7.	Kurs: „Diagnostyka i leczenie stanów zapalnych części twarzowej czaszki”	1	5
8.	Kurs: „Epidemiologia chorób zakaźnych”	0,4	2
9.	Kurs: „Przetaczanie krwi i jej składników”	0,4	2
10.	Kurs: „Orzecznictwo lekarskie”	0,6	3
11.	Kurs: „Profilaktyka i promocja zdrowia”	0,4	2
12.	Kurs atestacyjny (podsumowujący) „Chirurgia stomatologiczna”	1	5
Łącznie czas trwania kursów specjalizacyjnych		9 tyg. i 4 dni	49
Nr stażu	Staż kierunkowe:	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1.	Staż podstawowy w zakresie chirurgii stomatologicznej	125	625
2.	Staż kierunkowy w zakresie chirurgii szczękowo-twarzowej	20	100
3.	Staż kierunkowy w zakresie ortodoncji	1	5
4.	Staż kierunkowy w zakresie periodontologii	1	5
5.	Staż kierunkowy w zakresie protetyki stomatologicznej	1	5
6.	Staż kierunkowy w zakresie stomatologii dziecięcej	1	5

Program specjalizacji w dziedzinie chirurgii stomatologicznej dla lekarzy dentystów posiadających odpowiednią specjalizację I lub II stopnia, lub tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny

7.	Staż kierunkowy w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją	1	5
8.	Staż kierunkowy w zakresie radiologii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej	2	10
9.	Staż kierunkowy w zakresie anestezjologii i intensywnej terapii	2	10
10.	Staż kierunkowy w zakresie otorynolaryngologii	4	20
11.	Staż kierunkowy w zakresie okulistyki	1	5
12.	Staż kierunkowy w zakresie onkologii klinicznej	4	20
13.	Staż kierunkowy w zakresie chirurgii ogólnej	2	10
14.	Staż kierunkowy w zakresie chirurgii plastycznej	1	5
Łącznie czas trwania staży kierunkowych		166 tyg.	830
Samokształcenie		0,6	3
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego		176 tyg. i 2 dni	882
Urlopy i dni wolne od pracy:		Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
Urlop szkoleniowy na przygotowanie i przystąpienie do PES		1 tydz. i 1 dzień	6
Urlopy wypoczynkowe		20 tyg. i 4 dni	104
Dni ustawowo wolne od pracy		10 tyg. i 2 dni	52
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego		208 tyg i 4 dni	1044
Dodatkowe dni na samokształcenie (6 dni w każdym roku specjalizacji) przeznaczone na udział w konferencjach,		24	

Program specjalizacji w dziedzinie chirurgii stomatologicznej dla lekarzy dentystów posiadających odpowiednią specjalizację I lub II stopnia, lub tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny

kursach naukowych i doskonalących i innych szkoleniach w danej dziedzinie specjalizacji do wyboru lekarza	
---	--

VII. PAŃSTWOWY EGZAMIN SPECJALIZACYJNY

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie chirurgii stomatologicznej kończy się Państwowym Egzaminem Specjalizacyjnym, złożonym z egzaminu testowego i egzaminu ustnego:

- 1) egzamin testowy stanowi zbiór pytań z zakresu wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji, zawierających pięć wariantów odpowiedzi, z których tylko jeden jest prawidłowy;
- 2) egzamin ustny zawiera pytania problemowe, dotyczące wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji.

**Załącznik do programu specjalizacji w dziedzinie
chirurgii stomatologicznej**

STANDARDY AKREDYTACYJNE PODMIOTÓW SZKOLĄCYCH

– warunki, jakie musi spełnić jednostka w celu zapewnienia realizacji programu specjalizacji w dziedzinie chirurgii stomatologicznej

Podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne jest zobowiązany spełnić poniższe standardy akredytacyjne:

1. *W zakresie prowadzenia działalności odpowiadającej profilowi szkolenia specjalizacyjnego:*
  - a) posiadanie w swojej strukturze organizacyjnej oddziału/poradni chirurgii stomatologicznej lub innej komórki organizacyjnej posiadającej status podmiotu wykonującego działalność leczniczą, potwierdzoną w Księdze Rejestrowej właściwym kodem charakteryzującym specjalność komórki organizacyjnej zakładu leczniczego, udzielającej specjalistycznych świadczeń zdrowotnych z zakresu chirurgii stomatologicznej. Podstawą uzyskania akredytacji jest wykonywanie zabiegów i procedur wskazanych w stażu podstawowym.

2. *W zakresie zapewnienia warunków organizacyjnych umożliwiających realizację programu specjalizacji i samokształcenia określonej liczbie lekarzy:*
  - a) posiadanie odpowiedniego pomieszczenia dydaktycznego, wyposażonego w sprzęt audiowizualny, dostęp do Internetu oraz podstawowe podręczniki i czasopisma naukowe z zakresu objętego programem specjalizacji.

3. *W zakresie zapewnienia pełnienia nadzoru nad jakością szkolenia specjalizacyjnego:*
  - a) posiadanie komisji lub powołanie osoby odpowiedzialnej za ocenę jakości szkolenia, organizowanie cyklicznych spotkań z lekarzami odbywającymi szkolenie specjalizacyjne, przyjmowanie i analizowanie zgłaszanych przez lekarzy uwag dotyczących problemów w realizacji ww. szkolenia.

4. *W zakresie zapewnienia monitorowania dokumentacji szkolenia specjalizacyjnego danego lekarza:*
  - a) okresowa kontrola kart szkolenia specjalizacyjnego oraz indeksów wykonanych zabiegów i procedur medycznych lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne,
  - b) weryfikacja terminowości odbywania i zaliczania kursów specjalizacyjnych, staży kierunkowych oraz wykonywania zabiegów i procedur medycznych objętych programem specjalizacji, dokonywana przez komisję lub osobę odpowiedzialną za ocenę jakości szkolenia.

5. *W zakresie zapewnienia odpowiedniej kadry:*
  - a) posiadanie kadry specjalistów, którzy mogą pełnić funkcję kierownika specjalizacji.

6. *W zakresie zapewnienia sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji programu specjalizacji:*
  - a) posiadanie sprzętu i materiałów do wykonania badań oraz dostępu do badań ważnych w diagnostyce w zakresie chirurgii stomatologicznej,
  - b) posiadanie sprzętu (np. unity stomatologiczne, komputerowa baza danych służąca do prowadzenia dokumentacji i wspomaganie działalności leczniczej) oraz instrumentarium do realizowania zabiegów chirurgicznych na wyrostkach zębodołowych kości szczękowych oraz jamy ustnej, jak również aparaturę medyczną niezbędną do realizacji zadań określonych programem specjalizacji (np. RTG),
  - c) zapewnienie współpracy z podmiotami w celu umożliwienia zrealizowania koniecznych procedur (np. badań histopatologicznych i bakteriologicznych, TK, RM itp.).

7. *W zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych umożliwiających zrealizowanie programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy:*
  - a) prowadzenie działalności polegającej na udzielaniu pełnoprofilowych świadczeń zdrowotnych w dziedzinie chirurgii stomatologicznej,

- b) udzielanie specjalistycznych świadczeń zdrowotnych, w tym wykonywanie zabiegów i procedur odpowiedniego rodzaju, w zakresie i liczbie umożliwiającej wszystkim lekarzom odbywającym szkolenie specjalizacyjne, w danej jednostce, realizację programu specjalizacji, w tym wykonanie zabiegów i procedur medycznych określonych w programie specjalizacji: minimum 238 procedur rocznie na 1 miejsce szkoleniowe z ogólnej liczby procedur wskazanych w stażu podstawowym,
- c) możliwe jest, aby jednostka prowadząca szkolenie specjalizacyjne miała podpisane porozumienie z inną jednostką akredytowaną do szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii stomatologicznej na realizację procedur oznaczonych w programie, których wykonania nie może zapewnić we własnej strukturze,
- d) podpisanie umów z jednostkami akredytowanymi na realizację staży kierunkowych określonych w programie specjalizacji, których jednostka nie zapewnia w ramach swojej struktury organizacyjnej.